

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies, Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto sąrašo „1939–1990 metų okupacijų represinės struktūros, tarnybos ir pareigos, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos“ 9 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai

Vilnius, 2000 m. vasario 10 d.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Egidijaus Jarašiūno, Egidijaus Kūrio, Zigmo Levickio, Augustino Normanto, Vlado Pavilionio, Jono Prapiesčio, Vytauto Sinkevičiaus, Stasio Stačioko, Teodoros Staugaitienės,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant suinteresuotų asmenų atstovams:

Lietuvos Respublikos Seimo – Seimo nariui Antanui Napoleonui Stasiškiui, Seimo kanceliarijos Teisės departamento vyresniesiems konsultantams Jadvygai Andriuškevičiūtei, Jurgitai Meškienei ir Pranui Petkevičiui,

Lietuvos Respublikos Vyriausybės – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Pensijų skyriaus viršininkei Svetlanai Černuševič ir Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo departamento direktoriui Arvydui Anušauskui,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsnio 1 dalimi, viešame Teismo posėdyje 2000

m. sausio 12 d. išnagrinėjo bylą Nr. 25/98-31/98-10/99-14/99-20/99-21/99-22/99-28/99 pagal šiuos prašymus:

Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo 1998 m. rugsėjo 22 d. prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 2 punkto paskutinis sakinytis ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 12 punkto 12.5 papunktis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai;

Druskininkų miesto apylinkės teismo 1998 m. gruodžio 10 d. prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 12 punkto 12.5 papunktis ir Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 2 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai;

Vilniaus apygardos administracinio teismo 1999 m. gegužės 3 d. prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 12 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai;

Panevėžio miesto apylinkės teismo 1999 m. gegužės 26 d. prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 12 punkto 12.3 ir 12.5 papunkčiai neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai;

Klaipėdos apygardos administracinio teismo 1999 m. birželio 17 d. prašymą ištirti, ar

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 12 punktas ir Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 2 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai;

Klaipėdos apygardos administracinio teismo 1999 m. birželio 29 d. prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 12 punktas ir Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 2 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai;

Klaipėdos apygardos administracinio teismo 1999 m. liepos 2 d. prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 9 punktas bei jo 9.2 papunktis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai;

Klaipėdos apygardos administracinio teismo 1999 m. rugsėjo 22 d. prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 12 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai, taip pat ar Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies nuostata „Tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems tose institucijose (struktūrose) asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė“ neprieštarauja

Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šie prašymai Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 22 d. sprendimu sujungti į vieną bylą.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

Pareiškėjai nagrinėjo civilines bylas pagal asmenų skundus dėl to, kad jiems buvo nutrauktas nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų, paskirtų pagal Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies 5 punktą, mokėjimas.

Teismai nutartimis bylų nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymais iširti, ar Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo (Žin., 1994, Nr. 101-2018; 1997, Nr. 104-2622) 11 straipsnio 4 dalis ir Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo (Žin., 1998, Nr. 66-1609) 8 straipsnio 2 dalies 2 punktas neprieštarauja Konstitucijai ir ar Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ (Žin., 1998, Nr. 62-1781; 1999, Nr. 82-2432) patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo (toliau – Sąrašas) 9 ir 12 punktai neprieštarauja Konstitucijai ir Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai.

2000 m. sausio 4 d. pakeitus Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 1 dalį šis straipsnis yra papildytas nauja 2 dalimi. Buvusios 2 ir 3 dalys tapo 3 ir 4 dalimis (Žin., 2000, Nr. 5-129). Ginčijamos nuostatos turinys nepakeistas, pasikeitė tik straipsnio dalių eiliškumas. Ginčijama nuostata dabar yra šio straipsnio 3 dalyje, todėl Konstitucinio Teismo nutarime bus tiriamas Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punktas.

II

Prašymai grindžiami argumentais, kuriuos galima suskirstyti į keletą grupių:

1. Nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos asmenims buvo paskirtos pagal Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies 5 punktą. Šiame įstatyme nebuvo draudžiama skirti tokių pensijų tam tikros kategorijos asmenims, taip pat jame nebuvo numatyta apribojimų. Jokiam kitame įstatyme nenumatyta teisė nutraukti paskirtos pensijos mokėjimą. Tai galima padaryti tik teismui nustačius asmens kaltę, o ne remiantis vien tuo, kad jis dirbo tam tikrose struktūrose ar ėjo kokias nors pareigas. Pareiškėjų nuomone, toks nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų mokėjimo nutraukimas prieštarauja Konstitucijai.

2. Nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos buvo paskirtos pagal Valstybinių pensijų įstatymą, o jos mokėjimas nutrauktas pagal kitą – Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymą. Pareiškėjų nuomone, Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl Lietuvoje gyvenančių Antrojo pasaulinio karo dalyvių, kovojusių antihitlerinės koalicijos pusėje, statuso“ ir Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatyme nenumatytos veikos, už kurias nukentėjusiojo asmens valstybinė pensija neskiriama arba jos mokėjimas nutraukiamas.

3. Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies nuostatoje „Tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems tose institucijose (struktūrose) asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė“ TSKP (LKP) struktūros bei jų darbuotojai, kaip atsakingi už Lietuvos gyventojų genocidą, tiesiogiai nenurodyti. Pensijų mokėjimas nutraukiamas Vyriausybės nutarimu, t. y. poįstatyminiu aktu, tuo tarpu Konstitucinio Teismo 1999 m. kovo 3 d. nutarime konstatuota, kad „pagal visuotinai pripažintą žmogaus teisių ir laisvių gynimo doktriną teises ir laisves galima suvaržyti tik įstatymu“. Pareiškėjai abejoja, ar Seimas galėjo perleisti vykdomajai valdžiai teisę riboti žmogaus teises ir laisves ir ar Vyriausybė, įtraukdama į Sąrašą atitinkamas pareigybes, neviršijo įstatyme nustatytos kompetencijos.

III

Rengiant bylą teisminiam nagrinėjimui buvo gauti suinteresuotų asmenų – Seimo atstovų A. N. Stasiškio, J. Andriuškevičiūtės ir P. Petkevičiaus, taip pat Vyriausybės atstovų A. Anušausko ir S. Černuševič rašytiniai paaiškinimai.

1. A. N. Stasiškis ir J. Andriuškevičiūtė paaiškiniame nurodė, kad Konstitucijoje nėra nuostatų, kurios reglamentuotų ar sudarytų prielaidas kitaip negu ginčijamame įstatyme apibrėžti nukentėjusiųjų asmenų statusą, pripažinti jį kitiems, ne ginčijamame įstatyme numatytiems, asmenims. Taigi spręsti, kurioms asmenų grupėms pripažinti asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinį statusą ir kurioms asmenų grupėms jo nepripažinti, yra įstatymų leidėjo kompetencija.

Pagrindinės nuostatos, kuriomis vadovaudamasis Seimas priėmė ginčijamą įstatymą, yra išdėstytos jo preambulėje. Joje konstatuota, kad daugybė Lietuvos gyventojų nukentėjo dėl karo nusikaltimų žmonijai ir žmoniškumui, patyrė didelių materialinių ir dvasinių nuostolių. Preambulėje taip pat pripažinta, kad valstybės teisė ir pareiga – rūpintis savo piliečiais, nukentėjusiais nuo okupacinių režimų padarytų nusikaltimų. Seimas, remdamasis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir jos protokolų nuostatomis, apibrėžė represuotų ir nukentėjusiųjų asmenų kategorijas, taip pat nustatė grupes asmenų, kuriems nukentėjusiųjų nuo 1939–1990 metų okupacijų asmenų teisinis statusas nepripažįstamas.

Paaškinime nurodoma, kad Konstitucijoje nustatyta, jog valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės ir invalidumo pensijas, socialinę paramą nedarbo, ligos, našlystės, maitintojo netekimo ir kitais įstatymų numatytais atvejais, tačiau Konstitucijoje nenumatyta, kada ir kokiomis sąlygomis gali būti skiriamos valstybinės pensijos. Valstybinių pensijų prigimtis yra kitokio pobūdžio negu socialinio draudimo ar socialinių (šalpos) pensijų, kurios grindžiamos socialinio draudimo bei socialinės paramos principais.

Valstybinės pensijos skiriamos Lietuvos Respublikos piliečiams, ypač nusipelnusiems Lietuvai kuriant ir plėtojant jos valstybingumą, motinoms, pagimdžiusioms, išauginusioms bei gerai išauklėjusioms 10 ir daugiau vaikų, taip pat nuo okupacijų nukentėjusiems asmenims. Visos valstybinės pensijos mokamos iš valstybės biudžeto (Valstybinių pensijų įstatymo 2 straipsnio 1 dalis) ir neatsižvelgiant į valstybinę pensiją gaunančio asmens pajamas.

Ginčijamame įstatyme apibrėžtas nukentėjusiojo asmens statusas neteikia asmeniui privilegijų, nevaržo jo bei kitų asmenų teisių dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Teisė gauti valstybinę nukentėjusiojo asmens pensiją atsiranda tada, kai asmuo atitinka tam tikras įstatyme nustatytas sąlygas ir reikalavimus, todėl teisės į pensiją panaikinimas negali būti vertinamas kaip kaltinimas ar bausmė. Teisė gauti kurią nors pensiją atsiranda ir išnyksta įstatyme numatytais sąlygomis.

Paaškinime teigiama, kad Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis, Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 2 punktas ir Sąrašo 12 punktas neprieštarauja Konstitucijai.

2. P. Petkevičius paaškinime nurodė, kad Konstitucijoje nereguliuojamos valstybinės pensijos ir nenumatyta, kam ir kokiomis sąlygomis jos gali būti skiriamos. Valstybinių pensijų prigimtis yra kitokio pobūdžio negu socialinio draudimo pensijų, jų skyrimą nustato atskiras įstatymas. Jos skiriamos piliečiams, ypač nusipelnusiems kuriant bei įtvirtinant Lietuvos valstybingumą, nukentėjusiems nuo okupacijų, represijų ir kitokios prievartos. Visos valstybinės pensijos mokamos iš valstybės biudžeto.

Taigi spręsti, kurias asmenų grupes priskirti asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, kategorijoms ir kurių asmenų toms kategorijoms nepriskirti, yra įstatymų leidėjo kompetencija. Įstatymų leidėjas, sprenddamas šį klausimą, taip pat turėjo teisę pavesti Vyriausybei patvirtinti įstatyme nurodytų represinių okupacinių organizacijų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą. Atsižvelgiant į tai galima teigti, kad Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies nuostatos neprieštarauja Konstitucijai.

Paaiškiniame teigiama, kad Valstybinių pensijų įstatyme nukentėjusiųjų asmenų teisinis statusas nebuvo apibrėžtas, todėl šią spragą pašalino Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymas. Šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje taip pat nustatyta, kuriems asmenims negali būti pripažintas nukentėjusiųjų asmenų teisinis statusas.

Vyriausybė, vadovaudamasi Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalimi, patvirtino Sąrašą, kuris atitinka Valstybinių pensijų įstatymo ir Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo nuostatas, dėl to jos neprieštarauja Konstitucijai.

3. A. Anušauskas paaiškiniame nurodė, kad teismai, nagrinėdami ieškinius dėl nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos mokėjimo Antrojo pasaulinio karo dalyviams nutraukimo, nepagrįstai juos sieja su Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymu. Antrojo pasaulinio karo dalyvių, kovojusių antihitlerinės koalicijos pusėje, teisinį statusą reglamentuoja tik įstatymas „Dėl Lietuvoje gyvenančių Antrojo pasaulinio karo dalyvių, kovojusių antihitlerinės koalicijos pusėje, statuso“. Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatyme šie asmenys apskritai nėra minimi ir nukentėjusiojo asmens teisinis statusas pagal šį įstatymą jiems nepriklauso, todėl minėtas įstatymas neturi būti jiems taikomas.

Nagrinėjant Antrojo pasaulinio karo dalyvių pensijų klausimus reikėtų vadovautis tik įstatymu „Dėl Lietuvoje gyvenančių Antrojo pasaulinio karo dalyvių, kovojusių antihitlerinės koalicijos pusėje, statuso“ ir Valstybinių pensijų įstatymu.

Įstatymo „Dėl Lietuvoje gyvenančių Antrojo pasaulinio karo dalyvių, kovojusių antihitlerinės koalicijos pusėje, statuso“ 3 skirsnyje pažymėta, kad Antrojo pasaulinio karo dalyvių socialinių garantijų sprendimo klausimus koordinuoja Vyriausybė. Taigi Vyriausybė, vykdydama šio įstatymo 2 bei 3 straipsnių nuostatas ir Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies nuostatas, patvirtino tarnybų ir pareigų, kurias tose institucijose (struktūrose) ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą.

4. S. Černuševič paaiškiniame nurodė, kad iki Valstybinių pensijų įstatymo įsigaliojimo (t. y. iki 1995 m. sausio 1 d.) nukentėjusiesiems asmenims, išvardytiems šio įstatymo 11 straipsnio 1 bei 2 dalyse, senatvės ir invalidumo pensijos buvo skiriamos ir apskaičiuojamos vadovaujantis 1990 m. liepos 28 d. priimtu Lietuvos Respublikos gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymu.

Nuo 1995 m. sausio 1 d. Lietuvoje įsigaliojo nauji Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų ir Valstybinių pensijų įstatymai. Juos priėmus buvo perskaičiuotos visos pensijos, paskirtos iki 1995 m. sausio 1 d. Nukentėjusiesiems asmenims, kuriems iki Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo įsigaliojimo pensijos buvo paskirtos vadovaujantis Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymo nuostatomis, pensijos buvo perskaičiuotos taikant bendrus socialinio draudimo stažo bei pajamų apskaičiavimo principus.

Kaip tam tikra kompensacinė priemonė nukentėjusiesiems asmenims, kuriems iki pensijų reformos buvo mokamos padidintos pensijos, kartu su valstybine socialinio draudimo senatvės, invalidumo ir našlių bei našlaičių pensija nuo tos pačios datos (1995 m. sausio 1 d.) iš valstybės biudžeto lėšų buvo pradėtos skirti ir mokėti papildomos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos. Nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos mokamos Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytiems asmenims: invalidams dėl 1991 m. sausio 11–13 d. įvykdytos agresijos; reabilituotiems politiniams kaliniams ir tremtiniams; rezistentams ir pasipriešinimo sovietinei okupacijai dalyviams; asmenims, kurie Antrojo pasaulinio karo metais buvo išvežti priverstiniais darbams; asmenims, kurie Antrojo pasaulinio karo metais tarnavo antihitlerinės koalicijos valstybių veikiančiose armijose, partizanų būriuose ar junginiuose, o jiems mirus – jų šeimos nariams.

1995 m. liepos 4 d. priimto Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo papildymo ir pakeitimo“ 5 straipsnio 3 punktu buvo nustatyta, kad nukentėjusiųjų asmenų pensijos skiriamos ir mokamos Antrojo pasaulinio karo dalyviams, jeigu jie netarnavo naikintojų būriuose ir batalionuose.

1996 m. liepos 11 d. priimtas Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11, 13, 14, 15 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymas. Juo 11 straipsnis papildytas 4 dalimi, nustatančia, kad nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos 11 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytiems asmenims, jeigu jie 1939–1954 metais tarnavo ar dirbo baudžiamuosiuose (naikintojų), „liaudies gynėjų“ būriuose ar junginiuose, buvusio TSRS saugumo komiteto bei kitose struktūrose, kurių veikla buvo nukreipta kovoti su rezistenciniu judėjimu Lietuvoje ar vykdyti Lietuvos gyventojų genocidą.

1996 m. rugpjūčio 20 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvoje gyvenančių Antrojo pasaulinio karo dalyvių, kovojusių antihitlerinės koalicijos pusėje, statuso“ 2 straipsnyje įrašyta, kad „dalyvio statusas nesuteikiamas asmenims, nusikaltusiems žmoniškumui, dalyvavusiems baudžiamuosiuose (naikinamuosiuose) būriuose ar junginiuose, vykdžiusiuose savo ar kitų tautų genocido akcijas, taip pat dalyvavusių taikių gyventojų žudynėse karo ir pokario metais“.

1997 m. birželio 30 d. priimtas Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymas. Juo nustatyta, kokių kategorijų asmenims yra pripažįstamas nukentėjusiųjų nuo 1939–1990 metų okupacijų asmenų teisinis statusas. Įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad šis statusas nepripažįstamas: asmenims, vykdžiusiems genocido nusikaltimus, nusikaltimus žmonijai ir žmoniškumui ar karo nusikaltimus; Sovietų Sąjungos ir nacistinės Vokietijos represinių struktūrų kadriniams darbuotojams, šių struktūrų agentams ir informatoriams bei nacionalsocialistų ir komunistų partijų vadovaujantiems darbuotojams, taip pat organizacijų ar

struktūrų, veikusių prieš Lietuvos nepriklausomybę ir teritorijos vientisumą bei jos gyventojus, nariams. Komunistų partijos vadovaujantiems darbuotojams priskiriami LKP CK sekretoriai, padalinių vadovai iki skyrių instruktorių įskaitytinai, rajonų komitetų sekretoriai, padalinių vadovai ir instruktoriai, įmonių ir organizacijų etatiniai partijos sekretoriai.

Asmenims, kuriems, remiantis nurodytų įstatymų nuostatomis, nepripažįstamas nukentėjusiųjų asmenų statusas, negali būti skiriamos ir mokamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, todėl Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 1997 m. spalio mėn. įgaliojo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybą patikrinti, ar teritoriniuose socialinio draudimo skyriuose skiriant ir mokant nukentėjusiųjų asmenų valstybines pensijas laikomasi minėtų įstatymų nuostatų.

Į valdžios institucijas pradėjo kreiptis asmenys, kuriems nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos mokėjimas buvo nutrauktas dėl to, kad jie dirbo Vidaus reikalų ministerijos sistemoje gaisrininkais, sargais, kūrėjais ir pan., todėl buvo nutarta patikslinti Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies redakciją (1997 m. lapkričio 4 d. Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 2, 3, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 14 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas) pavedant Vyriausybei patvirtinti represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų pensijos, sąrašą. Šis įstatymas įsigaliojo 1998 m. sausio 1 d. Pensijos, paskirtos iki šio įstatymo įsigaliojimo, pagal jo nuostatas perskaičiuojamos nuo 1998 m. sausio 1 d.

Vyriausybė 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 patvirtino tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems tose institucijose asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą. Vadovavimasis šiuo sąrašu nėra įstatymų pažeidimas, ir atvirkščiai – Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso ir Valstybinių pensijų įstatymai būtų pažeidžiami, jeigu nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos būtų skiriamos ir mokamos asmenims, kuriems pagal šiuos įstatymus nukentėjusiųjų asmenų teisinis statusas nepripažįstamas.

Analogiški paaiškinimai išdėstyti socialinės apsaugos ir darbo viceministro A. Nazarovo rašte.

IV

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gautas specialisto – Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Socialinio darbo katedros doc. dr. R. Lazutkos rašytinis paaiškinimas.

Taip pat gautas Lietuvoje gyvenančių Antrojo pasaulinio karo dalyvių, kovojusių antihitlerinės koalicijos pusėje, organizacijos Respublikinio komiteto raštas.

V

Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuotų asmenų atstovai A. N. Stasiškis, J. Andriuškevičiūtė, J. Meškienė, P. Petkevičius, A. Anušauskas ir J. Černuševič iš esmės pakartojo savo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus.

Konstitucinio Teismo posėdyje specialistas R. Lazutka iš esmės pakartojo savo rašte išdėstytus paaiškinimus.

Konstitucinio Teismo posėdyje kaip liudytojai kalbėjo Lietuvoje gyvenančių Antrojo pasaulinio karo dalyvių, kovojusių antihitlerinės koalicijos pusėje, organizacijos Respublikinio komiteto pirmininkas P. Eidukas ir Respublikinio komiteto sekretorius A. M. Stankevičius.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

Pareiškėjai prašo ištirti, ar Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis, Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punktas neprieštarauja Konstitucijai ir Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 9 bei 12 punktai – Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai ir Konstitucijai.

I

Dėl Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies atitikimo Konstitucijai.

1. Pareiškėjai, prašydami ištirti, ar Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Konstitucijai, nenurodo konkretaus Konstitucijos straipsnio, kuriam, jų nuomone, minėtas įstatymas gali prieštarauti. Atsižvelgdamas į tai, kad piliečių teisė gauti pensijas ir socialinę paramą yra įtvirtinta Konstitucijos 52 straipsnyje, Konstitucinis Teismas tirs, ar Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Konstitucijos 52 straipsniui.

2. Konstitucijos 52 straipsnyje nustatyta: „Valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės ir invalidumo pensijas, socialinę paramą nedarbo, ligos, našlystės, maitintojo netekimo ir kitais įstatymų numatytais atvejais.“

Šiame straipsnyje nurodytos pensijų ir socialinės paramos rūšys. Jame pavartota formuluotė „valstybė laiduoja“ reiškia, kad šiame straipsnyje išvardytos pensijos (senatvės ir invalidumo) ir socialinė parama (nedarbo, ligos, našlystės ir maitintojo netekimo atvejais) būtinai turi būti nustatytos. Kartu Konstitucijos 52 straipsnis suponuoja tai, kad jame nurodyti santykiai turi būti

reguliuojami įstatymais.

Pagal Konstitucijos 52 straipsnį įstatymais gali būti numatytos ir kitokios, ne tik jame nurodytos pensijos ar socialinė parama. Jas Konstitucija garantuoja tiems subjektams ir tokiais pagrindais bei dydžiais, kurie nustatyti įstatyme. Prie tokių išmokų priskirtinos valstybinės pensijos, numatytos Valstybinių pensijų įstatyme.

3. Valstybinių pensijų įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje yra numatytos šios valstybinės pensijos:

- 1) Respublikos Prezidento valstybinė pensija;
- 2) Lietuvos Respublikos pirmojo ir antrojo laipsnių valstybinės pensijos;
- 3) nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos;
- 4) pareigūnų ir karių valstybinės pensijos;
- 5) mokslininkų valstybinės pensijos.

Šiame įstatymo straipsnyje nustatyta, kad nukentėjusiųjų asmenų valstybinė pensija yra viena iš valstybinės pensijos rūšių. Nukentėjusiųjų asmenų valstybinė pensija iš esmės yra socialinė parama, skiriama asmenims, patyrusiems tam tikrų praradimų. Pagal Konstitucijos 52 straipsnį asmenys, turintys teisę gauti nukentėjusiųjų asmenų valstybines pensijas, pagrindai jas gauti ir jų dydžiai, skyrimo bei mokėjimo sąlygos turi būti nustatyta įstatyme. Pagal Valstybinių pensijų įstatymą nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos mokamos iš valstybės biudžeto, o ne iš socialinio draudimo fondo.

4. Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnyje nustatyta:

„Nukentėjusiųjų asmenų valstybines pensijas turi teisę gauti nuolat Lietuvoje gyvenantys Lietuvos Respublikos piliečiai, negaunantys iš kitos valstybės panašaus pobūdžio pensijos (išskyrus socialinio draudimo pensiją) ar kitokios nuolatinės kompensacinės išmokos:

1) kurie tapo invalidais dėl 1991 metų sausio 11–13 dienomis vykdytos agresijos ir po to buvusių įvykių;

2) politiniai kaliniai ir tremtiniai, pateikę Lietuvos Respublikos teisėsaugos institucijų išduotus dokumentus (reabilitacijos pažymas), patvirtinančius politinių kalinių ir tremtinių teisių atkūrimą, arba Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro išduotus nuo okupacijų nukentėjusio asmens – politinio kalinio ar tremtinio teisinio statuso pažymėjimus;

3) pasipriešinimo 1940–1990 metų okupacijoms (rezistencijos) dalyviai – laisvės kovų dalyviai, kuriems įstatymų nustatyta tvarka yra pripažintas šis statusas;

4) kurie Antrojo pasaulinio karo metais buvo išvežti priverstiniais darbams už buvusios TSRS ribų arba buvo getuose, koncentracijos ar kitokio tipo prievartinėse stovyklose;

5) kurie Antrojo pasaulinio karo metais tarnavo antihitlerinės koalicijos valstybių veikiančiose armijose, partizanų būriuose ar junginiuose;

- 6) kurie dalyvavo likviduojant Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius;
- 7) kurie tapo invalidais būtinosios karinės tarnybos ar karinių mokymų sovietinėje armijoje (1945 07 22–1991 12 31) metu arba vėliau buvo pripažinti invalidais dėl ligų, susijusių su karine tarnyba.

Nukentėjusiųjų asmenų valstybines pensijas šiame įstatyme nustatytais sąlygomis taip pat turi teisę gauti tėvai, sutuoktiniai ir vaikai:

- 1) asmenų, žuvusių dėl 1991 metų sausio 11–13 dienomis vykdytos agresijos ir po to buvusių įvykių;
- 2) asmenų, žuvusių pasipriešinimo 1940–1990 metų okupacijoms (rezistencijos) veiksmų metu, taip pat nužudytų ir mirusių neteisėto kalnimo ar tremties metu;
- 3) asmenų, žuvusių ar mirusių dėl Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinių likvidavimo;
- 4) asmenų, žuvusių ar mirusių būtinosios karinės tarnybos ar karinių mokymų sovietinėje armijoje (1945 07 22–1991 12 31) metu arba vėliau mirusių dėl ligų, susijusių su karine tarnyba.

Getų, koncentracijos ar kitokio tipo prievartinių stovyklų sąrašą tvirtina Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras.

Nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos šio straipsnio pirmojoje ir antrojoje dalyse nurodytiems asmenims, jeigu jie 1939–1990 metais tarnavo ar dirbo baudžiamuosiuose (naikintojų), „liaudies gynėjų“ būriuose ar junginiuose, buvusio TSRS Saugumo komiteto bei kitose struktūrose, kurių veikla buvo nukreipta kovai prieš rezistencinį judėjimą Lietuvoje ar vykdyti Lietuvos gyventojų genocidą. Tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems tose institucijose (struktūrose) asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.“

Taigi šiame Valstybinių pensijų įstatymo straipsnyje yra nurodyti asmenys, turintys teisę gauti nukentėjusiųjų asmenų valstybines pensijas, jame taip pat nustatytos sąlygos, kurioms esant išvardytų grupių asmenims šios pensijos neskiriamos.

5. Pareiškėjų prašymuose nurodoma, kad jiems abejonių dėl Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies atitikimo Konstitucijai kilo nagrinėjant bylas dėl nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų mokėjimo nutraukimo asmenims, kurie Antrojo pasaulinio karo metais tarnavo antihitlerinės koalicijos valstybių veikiančiose armijose, partizanų būriuose ar junginiuose (toliau – Antrojo pasaulinio karo dalyviai).

Atsižvelgiant į tai, kad Valstybinių pensijų įstatymo straipsniai, kuriuose reglamentuojami nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų skyrimo Antrojo pasaulinio karo dalyviams klausimai, buvo keičiami ir papildomi naujomis teisės normomis, nagrinėjamų prašymų kontekste svarbu

nustatyti, kaip keitėsi nurodytų santykių įstatyminis reguliavimas.

1994 m. gruodžio 22 d. priimto Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 5 punkte buvo nustatyta, kad teisę gauti nukentėjusiųjų asmenų valstybines pensijas turi Antrojo pasaulinio karo dalyviai.

1995 m. liepos 4 d. priimtu įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo papildymo ir pakeitimo“ buvo nustatyta išlyga: šios pensijos neturi teisės gauti Antrojo pasaulinio karo dalyviai, tarnavę naikintojų būriuose ir batalionuose. Taigi šiuo įstatymo pakeitimu buvo nustatyta, kokiose struktūrose tarnavę asmenys neturi teisės gauti nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos.

1996 m. liepos 11 d. priimtu Valstybinių pensijų įstatymo 11, 13, 14, 15 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymu 11 straipsnis papildytas 4 dalimi: „Nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos šio straipsnio pirmojoje ir antrojoje dalyse nurodytiems asmenims, jeigu jie 1939–1954 metais tarnavo ar dirbo baudžiamuosiuose (naikintojų), „liaudies gynėjų“ būriuose ar junginiuose, buvusio TSRS Saugumo komiteto bei kitose struktūrose, kurių veikla buvo nukreipta kovai prieš rezistencinį judėjimą Lietuvoje ar vykdyti Lietuvos gyventojų genocidą.“ Taigi šioje normoje nustatytos dar ir kitos, anksčiau neišvardytos institucijos (struktūros) – „liaudies gynėjų“ būriai ar junginiai bei buvęs TSRS saugumo komitetas, nurodytas laikotarpis (1939–1954 metai), kuriuo minėtose institucijose (struktūrose) tarnavusiems ar dirbusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, taip pat nustatyta, kad nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos asmenims, jeigu jie nurodytu laikotarpiu tarnavo ar dirbo ir kitose struktūrose, kurių veikla buvo nukreipta kovai prieš rezistencinį judėjimą Lietuvoje ar vykdyti Lietuvos gyventojų genocidą.

1997 m. lapkričio 4 d. priimtu Valstybinių pensijų įstatymo 2, 3, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 14 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymu 11 straipsnio 4 dalyje vietoj 1939–1954 metų laikotarpio buvo nustatytas kitas laikotarpis – 1939–1990 metai, ir ši dalis papildyta sakiniu: „Tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems tose institucijose (struktūrose) asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.“ Taigi šiuo įstatymu Vyriausybei buvo nustatyti įgaliojimai nurodyti institucijas (struktūras), tarnybas ir pareigas, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos. Šie Vyriausybės įgaliojimai iš esmės reiškia, kad Vyriausybė turi teisę nustatyti, kokiems asmenims minėtos pensijos neskiriamos.

6. Pažymėtina, kad Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos šios pagrindinės nuostatos:

- 1) nustatytos institucijos (struktūros), kuriose nurodytu laikotarpiu tarnavusiems ar

dirbusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos – baudžiamieji (naikintojų) būriai ar junginiai, „liaudies gynėjų“ būriai ar junginiai, TSRS saugumo komitetas, ir nustatyta, jog Vyriausybė turi įgaliojimus patvirtinti sąrašą tarnybų ir pareigų, kurias nurodytose institucijose (struktūrose) ėjusiems asmenims minėtos pensijos neskiriamos;

2) nustatyta, kad nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos asmenims, kurie nurodytu laikotarpiu tarnavo ar dirbo ir kitose institucijose (struktūrose), ir kad Vyriausybė turi įgaliojimus nurodyti tarnybas ir pareigas tose kitose institucijose (struktūrose), kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos.

7. Tiriant, ar Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Konstitucijai, svarbu nustatyti, ar įstatyme pavartoti institucijų (struktūrų) pavadinimai pakankamai aiškiai apibrėžia institucijas (struktūras), kuriose nurodytu laikotarpiu tarnavusiems ar dirbusiems asmenims nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos.

Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje pavartotos sąvokos „ baudžiamieji (naikintojų), „liaudies gynėjų“ būriai ar junginiai“ aiškiai apibrėžia institucijas (struktūras), kuriose nurodytu laikotarpiu tarnavusiems ar dirbusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos.

Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje pavartota sąvoka „TSRS Saugumo komitetas“. Atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę TSRS saugumo komitetas Lietuvos teisės aktuose ne kartą buvo įvertintas kaip represinė okupacinės valdžios institucija. Pažymėtina, kad Valstybinių pensijų įstatyme pavartota sąvoka „TSRS Saugumo komitetas“ interpretuotina kaip apibrėžianti įvairias institucijas, struktūras, tarnybas, kurios priklausė TSRS valstybės saugumo institucijų sistemai. Taigi ši sąvoka apima ir NKVD, NKGB, MGB, KGB. Būtent tokia sąvokos „TSRS Saugumo komitetas“ samprata pateikta 1998 m. liepos 16 d. įstatyme „Dėl SSRS valstybės saugumo komiteto (NKVD, NKGB, MGB, KGB) vertinimo ir šios organizacijos kadrinių darbuotojų dabartinės veiklos“, ir ji išaiškinta Konstitucinio Teismo 1999 m. kovo 4 d. nutarime.

Kaip minėta, Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje aiškiai nurodytos institucijos (struktūros) – baudžiamieji (naikintojų), „liaudies gynėjų“ būriai ar junginiai bei TSRS saugumo komitetas – ir nustatyta, kad jose 1939–1990 metais tarnavusiems ar dirbusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos. Taigi šia įstatymo norma nustatytas aiškus teisinis reguliavimas ir to reguliavimo ribos. Įstatymo norma, pagal kurią Vyriausybė turi įgaliojimus nustatyti tarnybas ir pareigas, kurias įstatyme aiškiai nurodytose institucijose (struktūrose) nurodytu laikotarpiu ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, vertintina kaip nustatanti Vyriausybės teisę tiksliai nurodyti konkrečias pareigas bei tarnybas ir nesuteikianti Vyriausybei teisinio pagrindo pakeisti įstatyme nustatytą

teisinio reguliavimo ribų.

Remiantis išdėstytais motyvais darytina išvada, jog Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies nuostata, kad Vyriausybė tvirtina sąrašą tarnybų ir pareigų, kurias 1939–1990 metais baudžiamuosiuose (naikintojų), „liaudies gynėjų“ būriuose ar junginiuose, buvusiam TSRS saugumo komitete ėjusiems šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytiems asmenims nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos, neprieštarauja Konstitucijai.

8. 1997 m. lapkričio 4 d. priimtu Valstybinių pensijų įstatymo 2, 3, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 14 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymu nustatyta, kad Vyriausybė turi įgaliojimus tvirtinti tarnybų ir pareigų, kurias kitose institucijose (struktūrose) ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą. Įstatyme šios kitos institucijos (struktūros) nėra aiškiai apibrėžtos – tai pavedama padaryti Vyriausybei, t. y. poįstatyminiu aktu. Vyriausybė, pagal Valstybinių pensijų įstatymą turėdama įgaliojimus patvirtinti tarnybų ir pareigų, kurias kitose institucijose (struktūrose) ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, kartu turi teisę nustatyti ir asmenis, kuriems šios pensijos neskiriamos.

Kaip minėta, pagal Konstitucijos 52 straipsnį asmenys, turintys teisę gauti nukentėjusiųjų asmenų valstybines pensijas, pagrindai jas gauti, jų dydžiai, skyrimo bei mokėjimo sąlygos turi būti nustatyta įstatyme. Pažymėtina, kad įstatymų leidėjas taip pat turi teisę nustatyti, kokiems asmenims nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos. Tačiau Konstitucijos 52 straipsnyje įtvirtintas teisinis reguliavimas suponuoja tai, kad jeigu norima nustatyti, jog esant tam tikroms sąlygoms atskirų grupių asmenys neturi teisės gauti minėtos pensijos, tokie asmenys taip pat turi būti nurodomi įstatyme.

Remiantis išdėstytais motyvais darytina išvada, jog Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies nuostatos, kad nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytiems asmenims, jeigu jie 1939–1990 metais tarnavo ar dirbo įstatyme aiškiai nenurodytose kitose institucijose (struktūrose), ir kad tarnybų ir pareigų, kurias tose įstatyme nenurodytose kitose institucijose (struktūrose) ėjusiems asmenims nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos, sąrašą tvirtina Vyriausybė, prieštarauja Konstitucijos 52 straipsniui.

9. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalies nuostatą „Valdžios galias riboja Konstitucija“, taip pat kitas Konstitucijos nuostatas, savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad jeigu Konstitucijoje yra tiesiogiai nustatyti konkrečios valdžios institucijos įgaliojimai, jokia kita institucija negali iš jos tų įgaliojimų perimti, o institucija, kurios įgaliojimai Konstitucijoje nustatyti, negali jų perduoti ar atsisakyti. Tokie įgaliojimai negali būti pakeisti ar apriboti įstatymu (1998 m. balandžio 21 d., 1999 m. birželio 3 d., 1999 m. liepos 9 d. nutarimai).

Dėl to darytina išvada, jog Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies nuostata, kad tarnybų ir pareigų, kurias įstatyme aiškiai nenurodytose kitose institucijose (struktūrose) ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą tvirtina Vyriausybė, prieštarauja Konstitucijos 5 straipsniui.

10. Teisinis reguliavimas visais atvejais turi būti aiškus, jis negali kelti dviprasmybių, todėl sąvokos įstatyme turi būti vartojamos tiksliai, pagal jų tikrąją prasmę.

Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje pavartota formuluotė „pensijos neskiriamos“. Įstatyme reguliuojamų santykių kontekste sąvoka „neskiriamos“ yra vartojama teisiškai nekorektiškai, nes ji gali būti aiškinama nevienodai ir dėl to atsiranda prielaidos skirtingai suprasti ir taikyti Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies normas. Atskleidžiant sąvokos „neskiriamos“ turinį pažymėtina, kad ji turi būti aiškinama atsižvelgiant į įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo visumą, jo tikslą. Kaip minėta, Valstybinių pensijų įstatyme yra nurodyti asmenys, kuriems ši pensija neskiriama. Todėl sąvoka „neskiriamos“ Valstybinių pensijų įstatymo kontekste aiškintina kaip reiškianti, kad įstatyme nurodytiems asmenims nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos negali būti skiriamos, o asmenys, kuriems šios pensijos jau buvo paskirtos, netenka teisės gauti tokią pensiją (pensijos mokėjimas nutraukiamas). Kitoks sąvokos „neskiriamos“ aiškinimas neatitiktų Valstybinių pensijų įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo turinio ir tikslo.

II

Dėl Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies atitikimo Konstitucijos 31 straipsniui.

Konstitucijos 31 straipsnyje nustatyta:

„Asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu.

Asmuo, kaltinamas padaręs nusikaltimą, turi teisę, kad jo bylą viešai ir teisingai išnagrinėtų nepriklausomas ir bešališkas teismas.

Draudžiama versti duoti parodymus prieš save, savo šeimos narius ar artimus giminaičius.

Bausmė gali būti skiriama ar taikoma tik remiantis įstatymu.

Niekas negali būti baudžiamas už tą patį nusikaltimą antrą kartą.

Asmeniui, kuris įtariamas padaręs nusikaltimą, ir kaltinamajam nuo jų sulaikymo arba pirmosios apklausos momento garantuojama teisė į gynybą, taip pat ir teisė turėti advokatą.“

Šios Konstitucijos normos skirtos teisingumo principų įgyvendinimui baudžiamojoje teisenoje užtikrinti. Valstybinių pensijų įstatymu reguliuojami kitokie visuomeniniai santykiai. Taigi darytina išvada, kad Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Konstitucijos 31 straipsniui.

III

Dėl Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 9 ir 12 punktų atitikimo Konstitucijai ir Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai.

1. Vyriausybė, vadovaudamasi Valstybinių pensijų įstatymu, 1998 m. liepos 3 d. priėmė nutarimą Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“, kuriuo patvirtino 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą (toliau – Sąrašas).

2. Klaipėdos apygardos administracinis teismas 1999 m. liepos 2 d. nutartimi prašo ištirti, ar šio Sąrašo 9 punktas neprieštarauja Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai ir Konstitucijai. Pareiškėjui kyla abejonių, ar minėto Sąrašo 9 punkte neperžengtos įstatyminio reguliavimo ribos.

Sąrašo 9 punktas išdėstytas taip:

„Vidaus reikalų liaudies komisariatui (NKVD) – Vidaus reikalų ministerijai (MVD) ir Valstybės saugumo liaudies komisariatui (NKGB) – Valstybės saugumo ministerijai (MGB) pavaldžių sukarintųjų dalinių tarnybos (1944–1954 metai):

9.1. Naikintojų batalionų nariai

9.2. Liaudies gynėjų būrių nariai.“

Pagal Konstitucijos 52 straipsnį asmenys, turintys teisę gauti pensiją, turi būti nurodyti įstatyme. Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatyta, kad nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijas turi teisę gauti asmenys, kurie Antrojo pasaulinio karo metais tarnavo antihitlerinės koalicijos valstybių veikiančiose armijose, partizanų būriuose ar junginiuose. Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad ši pensija neskiriama tiems Antrojo pasaulinio karo dalyviams, kurie 1939–1990 metais tarnavo ar dirbo baudžiamuosiuose (naikintojų) būriuose, „liaudies gynėjų“ būriuose ar junginiuose, ir kad tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems tose institucijose (struktūrose) asmenims nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos, sąrašą tvirtina Vyriausybė. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime jau konstatuota, kad ši įstatymo nuostata neprieštarauja Konstitucijai.

Sąrašo 9 punkte nurodytos pareigos Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje

apibrėžtose institucijose (struktūrose) – baudžiamuosiuose (naikintojų) būriuose ar junginiuose, „liaudies gynėjų“ būriuose ar junginiuose. Tai, kad šios pareigos nurodytos Vyriausybės nutarime, t. y. poįstatyminiame akte, nepakeičia įstatymu nustatytų teisinio reguliavimo turinio ir ribų.

Remiantis išdėstytais motyvais darytina išvada, kad Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 9 punktas neprieštarauja Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai ir Konstitucijai.

3. Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas, Druskininkų apylinkės teismas, Klaipėdos apygardos administracinis teismas (1999 m. birželio 17, 29, rugsėjo 22 d. nutartimis), Panevėžio miesto apylinkės teismas, Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti, ar Sąrašo 12 punktas neprieštarauja Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai ir Konstitucijai. Pareiškėjai abejoja, ar Sąrašo 12 punkte neperžengtos įstatyminio reguliavimo ribos.

Sąrašo 12 punktas išdėstytas taip (Vyriausybės 1999 m. rugsėjo 27 d. nutarimo Nr. 1055 redakcija):

„Visasąjunginės Komunistų partijos (bolševikų), Tarybų Sąjungos Komunistų partijos pareigybės:

- 12.1. LKP CK sekretoriai
- 12.2. LKP CK padalinių vadovai (iki skyrių instruktorių įskaitytinai)
- 12.3. Miestų ir rajonų (apskričių) komitetų sekretoriai
- 12.4. Miestų ir rajonų (apskričių) komitetų padalinių vadovai ir instruktoriai
- 12.5. Įmonių ir organizacijų etatiniai partijos sekretoriai“.

Kaip minėta, pagal Konstitucijos 52 straipsnį asmenys, turintys teisę gauti nukentėjusiųjų asmenų valstybines pensijas, pagrindai jas gauti, jų dydžiai, skyrimo bei mokėjimo sąlygos turi būti nustatytos įstatyme. Pažymėtina, kad įstatymų leidėjas taip pat turi teisę nustatyti, kokiems asmenims nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos. Tačiau Konstitucijos 52 straipsnyje įtvirtintas teisinis reguliavimas suponuoja tai, kad jeigu norima nustatyti, jog esant tam tikroms sąlygoms atskirų grupių asmenys neturi teisės gauti minėtos pensijos, tokie asmenys taip pat turi būti nurodomi įstatyme.

Tvirtindama Sąrašo 12 punktą Vyriausybė vadovavosi Valstybinių pensijų įstatymu, pagal kurio 11 straipsnio 4 dalį ji turi patvirtinti tarnybų ir pareigų, kurias įstatyme aiškiai nenurodytose institucijose (struktūrose) ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą. Kartu Vyriausybės teisė nustatyti tarnybas ir pareigas reiškia, kad Vyriausybė turi

įgaliojimus savo nutarimu, t. y. poįstatyminiu aktu, nurodyti asmenis, kuriems neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos. Tačiau pagal Konstitucijos 52 straipsnį tokie asmenys turi būti nurodyti įstatyme.

Pažymėtina, kad pagal Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalį valdžios galias riboja Konstitucija. Vyriausybė, ginčijamu nutarimu patvirtindama Sąrašo 12 punktą, sureguliuavo santykius, kurie pagal Konstitucijos 52 straipsnį turi būti reguliuojami įstatymu.

Remiantis išdėstytais motyvais darytina išvada, kad Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 12 punktas pagal formą prieštarauja Konstitucijos 5 ir 52 straipsniams.

4. Konstatavęs, kad Sąrašo 12 punktas pagal formą prieštarauja Konstitucijos 5 ir 52 straipsniams, Konstitucinis Teismas netirs jo atitikimo Konstitucijai pagal turinį.

5. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime jau konstatuota, jog Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies nuostata, kad nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytiems asmenims, jeigu jie 1939–1990 metais tarnavo ar dirbo įstatyme neapibrėžtose kitose institucijose (struktūrose), prieštarauja Konstitucijos 52 straipsniui, o nuostata, kad tarnybų ir pareigų šiose kitose institucijose (struktūrose), kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą tvirtina Vyriausybė, prieštarauja Konstitucijos 5 ir 52 straipsniams. Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo 12 punktas pagal formą prieštarauja Konstitucijos 5 ir 52 straipsniams.

Konstatavęs, kad minėtos Valstybinių pensijų įstatymo nuostatos ir Vyriausybės nutarimu patvirtinto Sąrašo 12 punktas prieštarauja Konstitucijai, Konstitucinis Teismas netirs, ar Sąrašo 12 punktas atitinka Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalį.

IV

Dėl Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punkto atitikimo Konstitucijai.

Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymas nustato, kokie asmenys yra laikomi nacistinės Vokietijos ir Sovietų Sąjungos okupacinių valdžių

persekiotais dėl politinių ar kilmės (politinių, religinių, tautinių, socialinės ar etinės kilmės ir kt.) motyvų ir dėl to yra pripažįstami nukentėjusiais nuo 1939–1990 metų okupacijų.

Šio įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punkte nustatyta, kad asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinis statusas nepripažįstamas: „Sovietų Sąjungos ir nacistinės Vokietijos represinių struktūrų kadriniams darbuotojams, šių struktūrų agentams ir informatoriams bei nacionalsocialistų ir komunistų partijų vadovaujantiems darbuotojams, taip pat organizacijų ar struktūrų, veikusių prieš Lietuvos nepriklausomybę ir teritorijos vientisumą bei jos gyventojus, nariams. Komunistų partijos vadovaujantiems darbuotojams yra priskiriami LKP CK sekretoriai, padalinių vadovai iki skyrių inspektorių imtinai, rajonų komitetų sekretoriai, padalinių vadovai ir inspektoriai, įmonių ir organizacijų etatiniai partijos sekretoriai.“

Pareiškėjai neprašo tirti, ar išdėstyta norma ta apimtimi, kuria nustatyta, kad asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinis statusas nepripažįstamas nacistinės Vokietijos represinių struktūrų kadriniams darbuotojams, šių struktūrų agentams ir informatoriams bei nacionalsocialistų partijų vadovaujantiems darbuotojams, atitinka Konstituciją.

Konstitucinis Teismas tirs, ar Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punktas atitinka Konstituciją ta apimtimi, kuria nustatyta, kad asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinis statusas nepripažįstamas Sovietų Sąjungos represinių struktūrų kadriniams darbuotojams, šių struktūrų agentams ir informatoriams bei komunistų partijos vadovaujantiems darbuotojams, taip pat organizacijų ar struktūrų, veikusių prieš Lietuvos nepriklausomybę ir teritorijos vientisumą bei jos gyventojus, nariams.

Pažymėtina, kad Konstitucijoje nereguliuojami asmenų pripažinimo nukentėjusiais nuo okupacinių valdžių klausimai. Tai gali būti reglamentuojama įstatymais. Seimas, turėdamas diskreciją šioje srityje, yra saistomas Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtinto visų asmenų lygybės įstatymui principo ir kitų konstitucinių principų.

Ginčijamo įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punkte nurodžius asmenis, kuriems nepripažįstamas nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų asmenų teisinis statusas, Konstitucijos 29 ir kitų jos straipsnių nuostatos nėra pažeistos. Todėl Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punktas ta apimtimi, kuria nustatyta, kad asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinis statusas nepripažįstamas Sovietų Sąjungos represinių struktūrų kadriniams darbuotojams, šių struktūrų agentams ir informatoriams bei komunistų partijos vadovaujantiems darbuotojams, taip pat organizacijų ar struktūrų, veikusių prieš Lietuvos nepriklausomybę ir teritorijos vientisumą bei jos gyventojus, nariams, neprieštaruja Konstitucijai.

Klaipėdos apygardos administracinis teismas 1999 m. birželio 17 ir 29 d. nutartimis prašo ištirti, ar Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punktą atitinka Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalį.

Pagal Konstitucijos 105 straipsnio 1 dalį ir Konstitucinio Teismo įstatymo 63 straipsnio 1 dalies 1 punktą Konstitucinis Teismas nagrinėja, ar Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti Seimo aktai atitinka Konstituciją. Konstitucinis Teismas nenagrinėja, ar vienas įstatymas atitinka kitą įstatymą, todėl Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymai ištirti, ar Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punktą atitinka Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalį, Konstituciniam Teismui nežinoringi. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktą tai yra pagrindas atsisakyti nagrinėti prašymus ištirti, ar Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punktą atitinka Valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalį. Byla šioje dalyje nutrauktina (Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 3 dalis).

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 straipsniu, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 53, 54, 55 ir 56 straipsniais ir 69 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė tvirtina sąrašą tarnybų ir pareigų, kurias 1939–1990 metais „baudžiamuosiuose (naikintojų), „liaudies gynėjų“ būriuose ar junginiuose, buvusiam TSRS Saugumo komitete“ ėjusiems šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, kad nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos neskiriamos šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytiems asmenims, jeigu jie 1939–1990 metais tarnavo ar dirbo įstatyme nenurodytose kitose institucijose (struktūrose), ir kad tarnybų ir pareigų, kurias tose kitose institucijose (struktūrose) ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 52 straipsniui.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, kad tarnybų ir pareigų, kurias įstatyme nenurodytose kitose institucijose (struktūrose) ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašą

tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsniui.

4. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsniui.

5. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto sąrašo „1939–1990 metų okupacijų represinės struktūros, tarnybos ir pareigos, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos“ 9 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai ir Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

6. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto sąrašo „1939–1990 metų okupacijų represinės struktūros, tarnybos ir pareigos, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos“ 12 punktas prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 ir 52 straipsniams.

7. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punktas ta apimtimi, kuria nustatyta, kad asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinis statusas nepripažįstamas Sovietų Sąjungos represinių struktūrų kadriniams darbuotojams, šių struktūrų agentams ir informatoriams bei komunistų partijos vadovaujantiems darbuotojams, taip pat organizacijų ar struktūrų, veikusių prieš Lietuvos nepriklausomybę ir teritorijos vientisumą bei jos gyventojus, nariams, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

8. Bylą dėl prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punktas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalį, nutraukti.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Egidijus Jarašiūnas

Egidijus Kūris

Zigmas Levickis

Augustinas Normantas

Vladas Pavilionis

Jonas Prapiestis

Vytautas Sinkevičius

Stasys Stačiokas

Teodora Staugaitienė